

Prípadové štúdie z rozhodovacej činnosti CEDAW Výboru

Zuzana Magurová, Hana Magurová

Prípadové štúdie z rozhodovacej činnosti CEDAW Výboru

Autorky (2020): **Zuzana Magurová, Hana Magurová**

Návrh a korektúry: **Mesochoritisová Adriana**

Štúdiu realizovalo:

Možnosť voľby o.z., Medená 5, 811 02 Bratislava

www.moznostvolby.sk

<https://www.facebook.com/MoznostVolby>

<https://www.facebook.com/istanbulsky.dohovor>

Realizované s finančnou podporou Ministerstva spravodlivosti SR v rámci dotačného programu na presadzovanie, podporu a ochranu ľudských práv a slobôd a na predchádzanie všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie. Za obsah tohto dokumentu je výlučne zodpovedná Možnosť voľby.

Text neprešiel jazykovou korektúrou.

Copyright ©, 2020 Možnosť voľby, autorky.

Obsah

Prípadové štúdie z rozhodovacej činnosti CEDAW výboru	4
1. Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien (CEDAW)	5
2. Všeobecné odporúčania	6
3. Oznámenie CEDAW výboru ako mechanizmus na ochranu pred	8
diskrimináciou a násilím páchanom na ženách	
3.1 Oznámenie 1/2003 Pani B.- J. v. Nemecku	9
3.2 Oznámenie 2/2003 - A.T. v. Maďarsko	9
3.3 Oznámenie 2/2003 - González Carreño v. Španielsko	13
3.4 Oznámenie 24/2009 – X a Y v. Gruzínsko	17
3.5 Oznámenie 66/2014 – D.S. v. Slovensko	20
4. Záver	27
Použitá literatúra	29

Prípadové štúdie z rozhodovacej činnosti CEDAW výboru Zuzana Magurová, Hana Magurová

Ľudské práva a slobody, ako aj ich uplatňovanie a účinnú ochranu by mal štát zabezpečiť v rovnakej miere všetkým. Uvedomujúc si vysoké spoločenské nebezpečenstvo násilia páchaného na ženách a diskriminácie žien, sa porušovaniu ľudských práv žien postupne začali venovať dokumenty na úrovni globálneho, regionálneho¹ aj vnútroštátneho systému.

V rámci **univerzálneho systému na ochranu ľudských práv žien** boli postupne prijaté *Dohovor OSN o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien* (CEDAW)² v roku 1979, *Deklarácia OSN o odstránení násilia páchaného na ženách* (DEVAV)³, ktorá prvý krát oficiálne uznala a definovala násilie páchané na ženách ako spoločenský problém, *Rezolúcia OSN o odstránení domáceho násilia na ženách z roku 2003*⁴, ktorá nadväzuje na *Viedenskú deklaráciu*⁵ a *Pekinskú deklaráciu a Akčnú platformu*⁶.

1 V regionálnych systémoch ochrany ľudských práv sa odrážajú špecifiká štátov, ktoré patria do jednotlivých regiónov. Regionálne systémy sa zvyknú členiť na európsky, americký, africký, ázijský a arabský.

2 Prijatý 18. decembra 1979, platný od 3. septembra 1981, pre Československú socialistickú republiku nadobudol platnosť v súlade so svojím článkom 27 ods. 2 dňom 18. marca 1982, pre ČSFR platný a účinný od 1. júla 1987 na základe zákona č. 62/1987 Zb. Dohovor OSN o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien, dostupné na: https://www.slov-lex.sk/static/pdf/1987/62/ZZ_1987_62_19870701.pdf.

The Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, dostupné na: <http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/cedaw.htm>

3 Prijatá 23. decembra 1993 Deklarácia OSN o odstránení násilia páchaného na ženách, dostupné na: http://www.rodicovstvo.sk/gender/doku/devaw_sl.htm, Declaration on the Elimination of Violence against Women, dostupné <http://www.rodicovstvo.sk/gender/doku/devaw.htm>

4 Prijatá 22. decembra 2003, Resolution

5 Prijatá na svetovej konferencii o ľudských právach, ktorá sa konala 14. – 25. júna 1993 vo Viedni.

6 Prijatá 4. svetovej konferencii o ženách, ktorá sa konala od 4. – 15. septembra 1995 v Pekingu.

1. Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien (CEDAW)

Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien

definuje diskrimináciu žien v článku 1 ako „akékoľvek rozlišovanie, postihovanie alebo zvýhodňovanie na základe pohlavia, ktorých účelom alebo účinkom je poškodiť alebo porušiť uznávanie, užívanie alebo uplatňovanie ľudských práv a základných slobôd v politickej, ekonomickej, spoločenskej, kultúrnej, občianskej alebo vo všetkých ostatných oblastiach ženami bez ohľadu na ich manželský stav a na základe rovnosti mužov a žien.“

Dohovor upravil aj povinnosti štátov, ktoré na ochranu žien pred diskrimináciou musia urobiť. Princíp rovnoprávnosti sa musí odraziť v ich národných ústavách i ďalšej legislatíve, ktorá musí obsahovať aj prípadné sankcie zakazujúce akúkoľvek diskrimináciu žien.

V súlade s článkom 17 Dohovoru na jeho účinnú implementáciu monitorovanie pokroku pri jeho plnení dohliada Výbor pre odstránenie diskriminácie žien, ktorý je zložený z expertiek a expertov zvolených zmluvnými stranami Dohovoru a nezávislých od vlád členských štátov. Zmluvné strany sú povinné každé štyri roky predkladať správy o legislatívnych, súdnych, administratívnych alebo iných opatreniach, ktoré prijali za účelom uvedenia Dohovoru do života a o pokroku, ktorý sa v tomto smere dosiahol. Výbor tieto správy preskúma a zabezpečí ich vyhodnocovanie. Mimovládne organizácie môžu Výboru predkladať doplňujúce informácie k národným správam prostredníctvom tzv. tieňovej správy. Po preskúmaní správ a informácií zmluvných štátov vedie v rámci svojich zasadnutí konštruktívny dialóg. Následne Výbor vypracuje a zverejní záverečné zistenia, ktoré obsahujú aj konkrétne odporúčania pre štát.

2. Všeobecné odporúčania

Článok 21 Dohovoru ustanovuje, že výbor môže predkladať návrhy a všeobecné odporúčania na základe preskúmania správ a informácií prijatých od zmluvných strán. Všeobecné odporúčania sú zvyčajne adresované zmluvným štátom a zvyčajne rozpracúvajú názor výboru na obsah záväzkov, ktoré štáty ako zmluvné strany dohovoru preberajú.

Od roku 1991, sa výbor rozhodol vydávať všeobecné odporúčania k osobitným ustanoveniam dohovoru a k vzťahu medzi článkami dohovoru a vybranými témami či otázkami. Na základe tohto rozhodnutia vydal výbor podrobnejšie a komplexnejšie všeobecné odporúčania, ktoré poskytujú zmluvným štátom jasné usmernenie k uplatňovaniu dohovoru v konkrétnych situáciách. V roku 1997 zaviedol výbor trojstupňový proces formulovania všeobecných odporúčaní zahŕňajúc aj otvorený dialóg s mimovládnyimi organizáciami.

K Dohovoru výbor prijal doteraz aj tri **všeobecné odporúčania**⁷ zamerané na násilie páchané na ženách – č.12 (1987), č.19 (1992), č.35 (2017). Odporúčanie č. 19⁸ definuje rodovo podmienené násilie ako diskrimináciu žien a zdôrazňuje, že definícia sa neobmedzuje len na konanie zo strany, resp. v mene vládných orgánov, ale zahŕňa aj zodpovednosť štátu za konanie súkromných osôb, ak zanedbá povinnú starostlivosť predchádzať porušovaniu práv, alebo nie je schopný vyšetriť alebo potrestať porušenie práv a páchanie násilia.⁹,

Všeobecné odporúčanie č. 35¹⁰ o rodovo podmienenom násilí páchanom na ženách aktualizuje všeobecné odporúčanie č. 19 a v spojení s ním je potrebné ho aj interpretovať.

7 Všeobecné odporúčania (general recommendations) sa považujú za dôležitú súčasť implementačnej procedúry CEDAW dohovoru

8 Všeobecné odporúčanie č. 19 (11. zasadnutie, 1992), dostupné na:

<http://www.gender.gov.sk/zastavmenasilie/informacie/osn/vseobecne-odporucanie-c-19/>

9 Všeobecné odporúčanie, ods. 4: Podľa všeobecného medzinárodného práva a osobitných ľudskoprávných dohovorov štát môže niesť zodpovednosť aj za konanie súkromných osôb, ak náležite nekoná, aby zabránil porušovaniu práv alebo vyšetril a potrestal násilné konanie, a za poskytnutie odškodnenia.

10 Všeobecné odporúčanie č. 35 (2017), dostupné na:

http://moznostvolby.sk/wp-content/uploads/2019/01/CEDAW_Vseobecne_odporucanie35_final.pdf

Všeobecné odporúčanie č. 19 ako aj ďalšie medzinárodné dokumenty a mechanizmy pri pojme “násilia páchané na ženách” kladú dôraz na to, že ide o rodovo podmienené násilie. V súlade s tým, odporúčanie č. 35 používa spresňujúci termín “rodovo podmienené násilie páchané na ženách,” ktorý explicitne zdôrazňuje rodovo podmienené príčiny a dôsledky tohto násilia. Tento termín navyše posilňuje chápanie násilia ako spoločenského a nie individuálneho problému, pričom zdôrazňuje potrebu komplexných riešení a nielen zameranie sa na jednotlivé prípady, individuálnych páchatel'ov, obeť/ženy, ktoré zažili alebo zažívajú násilie.

Všeobecné odporúčanie výboru č. 28¹¹ o základných povinnostiach zmluvných štátov podľa článku 2 dohovoru, uvádza, že povinnosťou zmluvných štátov je rešpektovať, chrániť a naplňovať právo žien nebyť diskriminované a

**právo naplno užívať
de jure a de facto rovnosť.**¹²

Veľký posun v uplatňovaní mechanizmu Dohovoru nastal prijatím **Opčného protokolu**¹³, ktorý je považovaný za nástroj záruky uplatňovania ženských ľudských práv v krajinách, ktoré ho ratifikovali. Na základe čl.2 umožňuje totiž ženám podávať individuálne sťažnosti na porušovanie ľudských práv žien Výboru pre odstránenie diskriminácie žien, tzv. oznámenia (communications). Okrem toho upravuje v čl.8 aj vyšetrovaciu procedúru (inquiry procedure). Tá sa uplatňuje ak Výbor dostane spoľahlivé informácie o vážnom a systematickom porušovaní ľudských práv žien v zmluvnom štáte.

11 Všeobecné odporúčanie č. 28 (47. zasadnutie, 2010), dostupné na:

https://www.gender.gov.sk/wp-content/uploads/2012/06/CEDAW_Vseob_odporucanie_28.pdf

12 Všeobecné odporúčanie č. 28, odsek 9. Túto typológiu používajú aj ďalšie ľudsko-právne orgány vrátane Výboru OSN pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva vo Všeobecnom odporúčaní č. 12 (1999) o právach na primeranú výživu.

13 Prijatý 6. októbra 1999, ratifikovaný 26. októbra, pre Slovenskú republiku platný od 17. februára 2001, Oznámenie MZV SR uverejnené v Zbierke zákonov SR pod č. 343/2001 Z. z. Opčný protokol k Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien, Optional Protocol to the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, dostupné na:

https://www.slov-lex.sk/static/pdf/2001/343/ZZ_2001_343_20010905.pdf

3. Oznámenie CEDAW výboru ako mechanizmus na ochranu pred diskrimináciou a násilím páchanom na ženách

Viacere deklarácie a rezolúcie na úrovni OSN mali len deklaratórny a odporúčací charakter s morálnym a politickým obsahom, bez právnej záväznosti, resp. bez akýchkoľvek mechanizmov na ich realizáciu.

Z toho dôvodu sa popri posudzovaní periodických správ CEDAW výborom stalo podávanie oznámení (individuálnych sťažností) podľa Opčného protokolu k CEDAW významným mechanizmom na realizáciu práv žien. Na základe čl.2 umožňuje totiž ženám podávať individuálne sťažnosti na porušovanie ľudských práv žien Výboru pre odstránenie diskriminácie žien, ktorý musí tieto sťažnosti prerokovať a riešiť (čl.2).

Štát, ktorý je zmluvnou stranou tohto Opčného protokolu uznáva kompetencie výboru prijímať a posudzovať oznámenia podané v súlade s čl.2. Tie možno predkladať jednotlivými osobami alebo v ich mene alebo skupín jednotlivcov, na ktoré sa vzťahuje jurisdikcia zmluvného štátu, ktorí tvrdia, že sa stali obeťami porušenia ktoréhokoľvek z práv ustanovených v Dohovore príslušným zmluvným štátom. Ak je oznámenie podané v mene individuálnych osôb alebo skupín osôb, bude to s ich súhlasom, ak sa neodôvodní konanie v ich mene bez ich súhlasu. To znamená, že výbor neprijme oznámenie ak sa týka štátu, ktorý nie je zmluvnou stranou Opčného protokolu.

Oznámenie musí byť písomné a nemôže byť anonymné. Výbor neberie do úvahy oznámenie **ak neboli vyčerpané všetky dostupné vnútroštátne prostriedky**.

Výbor vyhlási oznámenie za neprijateľné, ak rovnakú vec už posudzoval, alebo je predmetom **iného medzinárodnoprávneho orgánu**, je nezlučiteľné s dohovorom, je nepodložené, došlo k neuzitiu práva na podanie alebo sa oznamované skutočnosti stali pred prijatím Opčného protokolu.

3.1 Oznámenie 1/2003 Pani B.- J. v. Nemecku¹⁴

Prvým bol prípad Pani B.-J. proti Nemecku, týkajúci sa právnych následkoch rozvodu. Sťažovateľka tvrdila, že zákon o prerozdelení dôchodkových nárokov a ustanovenia upravujúce otázku výživného sú takisto diskriminačné a všetky rozvedené ženy v podobných situáciách ako ona sú obeťami systematickej diskriminácie.

Výbor rozhodol, že oznámenie **je neprípustné** podľa článku 4, odsek 1, nakoľko sťažovateľka **nevyčerpala všetky vnútroštátne prostriedky nápravy** a odsek 2 písm. e), pretože sporné skutočnosti sa vyskytli **pred nadobudnutím platnosti opčného protokolu** pre zmluvný štát a nepokračovali po tomto dátume.

3.2 Oznámenie 2/2003 - A.T. v. Maďarsko¹⁵

Ide o prvé meritórne rozhodnutie výboru podľa Opčného protokolu. Jeho podstatou je **pozitívna povinnosť štátu** zakročiť a zabrániť **domácejmu násiliu** s dôrazom na zlyhanie štátu zabezpečiť ochranu ľudských práv autorky pred ich porušovaním súkromnou osobou.

Sťažovateľka uviedla, že dlhý čas bola pravidelne vystavená násiliu zo strany jej manžela, čo vydokladovala aj lekáorskými správami. V civilnom konaní o obmedzení vstupu manžela do spoločného obydlija súd v Budapešti v septembri 2003 konečným rozhodnutím zamietol jej návrh s odôvodnením, že by došlo k obmedzeniu vlastníckych práv jej manžela. Voči tomuto rozhodnutiu podala mimoriadny opravný prostriedok, kde prebiehalo konanie od januára 2004.

Sťažovateľka podala v rámci civilno-právneho konania návrh na rozdelenie majetku, ktorý však bol takisto zamietnutý. Zároveň prebiehali aj trestné konania proti manželovi kvôli napadnutiu a ublíženiu na zdraví a znásilneniu. Sťažovateľka uviedla, že bola ohrozená jej psychická integrita, psychické a fyzické zdravie a bol ohrozovaný jej život. Sťažovateľka nemala možnosť domôcť sa vydania akéhokoľvek predbežného ochranného opatrenia, resp. opatrenia na zákaz vstupu do obydlija. Napriek žiadosti o pomoc, nemala možnosť získať ubytovanie pre seba ani deti v špecializovanom bezpečnom ženskom dome.

Sťažovateľka sa tak vo svojej krajine bezúspešne dožadovala ochrany pred násilím zo strany manžela.

¹⁴ Communication No. 12003 Ms.B.-J. v Germany, dostupné na:

[http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/protocol/decisionsviews/BJ%20v.%20Germany_E .pdf](http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/protocol/decisionsviews/BJ%20v.%20Germany_E.pdf)

¹⁵ Communication No.: 2/2003, Ms. A. T. v. Hungary, dostupné na: <https://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/protocol/decisions-views/CEDAW%20Decision%20on%20AT%20vs%20Hungary%20English.pdf>

Sťažovateľka napriek tomu, že väčšia časť útokov manžela sa odohrala pred nadobudnutím účinnosti Opčného protokolu v Maďarsku a napriek tomu, že nevyčerpala všetky dostupné prostriedky na vnútroštátnej úrovni, keďže útoky spolu vytvárajú kontinuitu pravidelného domáceho násillia a je život je stále v ohrození, namietala porušenie Dohovoru, konkrétne:

čl.2 - povinnosť štátu eliminovať diskrimináciu žien

čl.5 - potláčanie predsudkov a praktík založených na stereotypoch

čl.16 - diskriminácia v manželstve v rodinných vzťahoch

Hoci Dohovor neobsahuje explicitné ustanovenie o násillí páchanom na ženách alebo domácom násillí, uvedené články 2, 5, 16, ktorých porušenie sťažovateľka namietala, sú aplikovateľné v spojení so Všeobecnými odporúčaniami č. 12 – ochrana žien pred všetkými druhmi násillia (sexuálneho, domáceho, obťažovania) a č.19 – diskriminácia nie je obmedzená len na postupy a konanie vlády konkrétneho štátu alebo na konanie na jeho príkaz. Preto aj štáty môžu byť zodpovedné za konanie súkromných osôb, ak zanedbajú povinnú starostlivosť predchádzať porušovaniu práv, alebo nie sú schopné vyšetriť alebo potrestať porušenie práv a páchanie násillia.

**Výbor uviedol, že právo žien na život,
fyzickú a psychickú integritu nemôže
byť podriadené iným právam, ani
vlastníckemu a právu na súkromie.**

Výbor preto rozhodol, že došlo k porušeniu článkov 2 písm. a), b), e)¹⁶, 5 písm. a)¹⁷, 16)¹⁸ Dohovoru a zaslal Maďarsku svoje odporúčania voči sťažovateľke i všeobecné odporúčania.

16 **Článok 2** Štáty, zmluvné strany, odsudzujú **diskrimináciu žien** vo všetkých jej formách, súhlasia s tým, že budú všetkými vhodnými prostriedkami a bez meškania uskutočňovať politiku odstránenia diskriminácie žien a za tým účelom sa zaväzujú:

a) zakotviť zásadu rovnoprávnosti mužov a žien vo svojich národných ústavách alebo iných príslušných právnych predpisoch, pokiaľ v nich ešte nie je zakotvená, a zabezpečovať, prostredníctvom zákonov a iných vhodných prostriedkov, praktické uskutočnenie tejto zásady;

b) prijať príslušné legislatívne a iné opatrenia vrátane sankcií tam, kde ich bude treba, zakazujúce všetku diskrimináciu žien;

e) prijímať všetky príslušné opatrenia pre odstraňovanie diskriminácie žien akoukoľvek osobou, organizáciou alebo podnikom;

17 **Článok 5** Štáty, zmluvné strany, prijímú všetky príslušné opatrenia:

a) na zmenu spoločenských a kultúrnych zvyklostí, pokiaľ ide o chovanie mužov a žien, s cieľom dosiahnuť odstránenie predsudkov a zvykov a všetkých iných praktík založených na myšlienke podradenosti a nadradenosti niektorého z pohlaví alebo na stereotypných úlohách mužov a žien;

18 **Článok 16** Štáty, zmluvné strany, prijímú všetky príslušné opatrenia na odstránenie diskriminácie žien vo všetkých veciach týkajúcich sa manželstva a rodinných vzťahov

V rámci odporúčaní¹⁹ výbor navrhol:

I. Pokiaľ ide o sťažovateľku

- a) Prijatť okamžité a účinné opatrenia na zaručenie fyzickej a duševnej integrity A. T. a jej rodiny;
- b) zabezpečiť, aby sa A. T. poskytol bezpečný domov, kde bude môcť žiť so svojimi deťmi, dostávať primeranú podporu dieťaťa a právnu pomoc, ako aj **odškodnenie** zodpovedajúce utrpenej fyzickej a psychickej ujme a závažnosti porušenia jej práv;

II. Všeobecne

- a) Rešpektovať, chrániť, podporovať a naplňovať ľudské práva žien vrátane ich práva na ochranu pred všetkými formami domáceho násillia vrátane zastrašovania a vyhrážok násillím;
- b) zabezpečiť obetiam domáceho násillia maximálnu právnu ochranu tým, že sa bude konať s náležitou starostlivosťou pri predchádzaní a reagovaní na takéto násillie páchané na ženách;
- c) prijať všetky potrebné opatrenia na zabezpečenie rýchlej implementácie a vyhodnotenia národnej stratégie prevencie a účinnej eliminácie násillia v rodine.
- d) prijať všetky potrebné opatrenia na zabezpečenie pravidelného školenia sudcov, právnikov a členov orgánov činných v trestnom konaní o Dohovore o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien a jeho opčnom protokole;
- e) rýchlo a bezodkladne implementovať záverečné odporúčania výboru z augusta 2002 ku kombinovanej štvrtej a piatej periodickej správe Maďarska týkajúcej sa násillia páchaného na ženách a dievčatách, najmä odporúčanie výboru, aby bol prijatý samostatný zákon zakazujúci domáce násillie páchané na ženách, ktorý by upravoval ochranné opatrenia, ako aj podporné služby vrátane bezpečných ženských domov;
- f) okamžite, dôkladne, nestranne a vážne vyšetriť všetky obvinenia z domáceho násillia a postaviť páchatel'ov pred súd v súlade s medzinárodnými normami;
- g) poskytnúť obetiam domáceho násillia bezpečný a rýchly prístup k spravodlivosti vrátane bezplatnej právnej pomoci, ak je to potrebné, s cieľom zabezpečiť im dostupné, účinné a dostatočné prostriedky nápravy;
- h) poskytnúť páchatel'om prevýchovné programy a programy nenásillných metód riešenia konfliktov.

Nie všetky odporúčania výboru Maďarsko akceptovalo. **Nevyplatilo** sťažovateľke žiadne zadostučinenie a **neposkytlo** bezpečné bývanie z obavy o vytvorenie nežiadúceho

19 Communication No.: 2/2003, Ms. A. T. v. Hungary, ods. 9.6, dostupné na: <https://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/protocol/decisions-views/CEDAW%20Decision%20on%20AT%20vs%20Hungary%20English.pdf>

precedensu s odôvodnením, **že odporúčanie výboru nie je záväzným rozhodnutím.** To na význame rozhodnutia Výboru nič nemení, lebo v Maďarsku došlo aspoň k čiastočným legislatívnym zmenám,

**otvorilo sa prvé krízové centrum pre obeť rodovo
podmieneného násillia páchaného na ženách, spustila
sa národná SOS linka, štát začal budovať krízové
centrá a bezpečné domy pre ženy.²⁰**

Odporúčanie výboru otvorilo možnosť pre iniciovanie sporu na vnútroštátnom súde domáhať sa kompenzácie od štátu a pre ďalšie obeť dožadovať sa na súdoch v prípadoch násillia páchanom na ženách aplikácie CEDAW dohovoru.

Násillie na intímnych partnerkách bolo témou v komunikácii s výborom aj dvoch prípadoch proti Rakúsku **Şahide Goekce**²¹ a **Fatma Yildirim**²². V oboch prípadoch boli muži odsúdení za zabitie svojich manželiek, ale mimovládne organizácie pokračovali v týchto prípadoch s cieľom dosiahnuť štrukturálne reformy. Výbor opätovne zaujal rodový prístup k zodpovednosti štátu a zistil, že pri riešení prípadov domáceho násillia sa v Rakúsku vyskytli systematické nedostatky, keď zmluvná strana nekonala s náležitou starostlivosťou podľa CEDAW dohovoru. Výbor odvolajúc sa na svoje rozhodnutie v prípade A.T. proti Maďarsku zdôraznil, že „ľudské práva žien na život a na ľudskú a duševnú integritu“ nemôžu byť prevýšené právami páchatel'ov.

Podobne ako Maďarsko ani Rakúsko nepovažuje rozhodnutia CEDAW výboru za záväzné. V konaní o zanedbaní náležitej starostlivosti zo strany štátu a úradnej povinnosti, v ktorom Sahidine deti žiadali odškodnenie, tak najvyšší súd rozhodol, že odporúčania Výboru CEDAW nie sú záväzné a národné súdy sa ich nemusia pridrižovať 23. Takýto postoj predstavuje vážne nerešpektovanie medzinárodného práva. Preto sú nevyhnutné intenzívne školenie pracovníkov a pracovníčok justície, najmä sudcov a sudkýň v oblasti aplikácie medzinárodného práva.

20 Príspevok Enikő Pap na Regionálnej konferencii o reforme právnej úpravy domáceho násillia, Sofia, 12-14 február, 2008.

21 Communication No. 5/2005 Şahide Goekce v. Austria, dostupné na: <https://opcedaw.files.wordpress.com/2012/01/goekce-v-austria.pdf>

22 Communication No. 6/2005 Fatma Yildirim v. Austria, dostupné na: <https://opcedaw.files.wordpress.com/2012/01/yildirim-v-austria.pdf>

23 Entscheidung des Obersten Gerichtshofsvom 29.11.2007, Aktenzahl: 1 Ob 234/07d (rozhodnutienajvyššiehosúdu z 29.11. 2007, spis. č. 1 Ob 234/07d) citované podľa Rosa Logar, Dohovor OSN o právach žien CEDAW ako nástroj na elimináciu násillia na ženách: dva príklady z Rakúska.

3.3 Oznámenie 2/2003 - González Carreño v. Španielsko²⁴

V tomto prípade ide o prelomové rozhodnutie, na základe ktorého zmluvná strana uznala, že odporúčania CEDAW Výboru majú záväznú povahu a tvoria súčasť jeho práva.

Sťažovateľka Angela González Carreño odišla od manžela a otca svojej trojročnej dcéry Andrey, po tom, čo bola niekoľko rokov vystavená domácemu násiliu. Manžel sa k nej správal násilne v prítomnosti dcéry, vrátane opakovaných vyhrážok zabitím nožom. V dôsledku toho podala na súdy viac ako 30 sťažností a požiadala o ochranné opatrenia, aby ochránila seba, aj svoju dcéru. Tá sa začala svojho otca báť a odmietat' ho, takže v roku 1999 požiadala súd, aby sa stretávanie maloletej s otcom realizovalo za prítomnosti sociálnej kurately. V roku 2000 vydal súd jediné časovo obmedzené ochranné opatrenie, ktoré sa vzťahovalo aj na dcéru. V januári 2001 poručenský súd stanovil harmonogram stretávania sa otca s maloletou. V septembri 2001 správa o psychologickom hodnotení navrhla postupnú normalizáciu stretnutí otca s dcérou.

V novembri 2001 bolo manželstvo rozvedené, avšak bez uvedenia, že manželka a dcéra boli vystavené násiliu.

Následne byt ostal v užívaní manžela. V máji 2002 poručenský súd napriek pokračujúcemu násiliu zo strany bývalého manžela povolil stretávanie sa s ich dcérou bez dohľadu sociálnej kurately. Keďže otec neplatil výživné na dcéru, požiadala sťažovateľka súd, aby ju určil za výlučnú užívateľku bytu, v čom uspela. **V deň pojednávania 24. apríla 2003 jej bývalý manžel povedal, že „odnesie jej to, na čom jej najviac záleží“.** Poobede počas plánovaného stretnutia dcéru zastrelil a následne spáchal samovraždu.

Sťažovateľka podala 23. apríla 2004 na ministerstvo spravodlivosti sťažnosť so žiadosťou o náhradu škody za pochybenie súdu. Tvrdila, že úrady a súdy si z nedbanlivosti nesplnili svoju povinnosť chrániť život jej dcéry napriek tomu, že boli opakovane informované o nebezpečenstve, ktorému čelila. Tá bola 3. novembra 2005 zamietnutá.

Vo svojej žiadosti tiež uviedla, že predsudky orgánov sa prejavili v ich neschopnosti správne posúdiť závažnosť situácie, ktorej čelila ona a jej dcéra, a jej utrpenia v dôsledku

24 Communication No. 47/2012 González Carreño v. Spain, dostupné na: http://www.worldcourts.com/cedaw/eng/decisions/2014.07.16_Carreño_v_Spain.pdf

situácie dieťaťa. Ďalej, že sa nikdy neuskutočnilo vyšetrovanie týkajúce sa následkov a vplyvu násilia na život dcéry a jej stavu ako priamej a nepriamej obeť tohto násilia.

Namiesto toho sa orgány zodpovedné za poskytovanie ochrany rozhodli riadiť stereotypným názorom, že aj tí najhorší by mali mať právo na stretávanie a vždy je lepšie, aby dieťa vychovávali jeho otec a matka, čím nedostatočne zohľadnili práva dieťaťa a nerešpektovali skutočnosť, že vyjadrila strach zo svojho otca a kontakt odmietala. Súdny považovali za samozrejmé, že je lepšie mať kontakt hoci aj s násilným otcom.

Okolnosti prípadu vyžadovali, aby orgány a súdy vyhodnotili, či sa pri stretávaní dodržiavalo právo dieťaťa na život, na život bez násilia a zásada najlepšieho záujmu dieťaťa.

Dňa 15. decembra 2005 podala bez úspechu administratívne odvolanie na ministerstvo a 14. júna 2007 podala odvolanie na Najvyšší súd, ktorý ho 15. októbra 2010 zamietol. Takisto bola zamietnutá aj jej ústavná sťažnosť na porušenie jej ústavných práv 13. apríla 2011.²⁵

Sťažovateľka po vyčerpaní všetkých dostupných prostriedkov na vnútroštátnej úrovni, v oznámení z 19. septembra 2012 namietala porušenie Dohovoru, a to článkov:

čl.2 - povinnosť štátu eliminovať diskrimináciu žien,

čl.5 - potlačanie predsudkov a praktík založených na stereotypoch,

čl.16 - diskriminácia v manželstve v rodinných vzťahoch.

Výbor dospel k záveru,²⁶ že bolo možné predvídať násilie, ktoré páchal manžel na sťažovateľke (časťokrát pred dcérou), ako aj vraždu dcéry. Bolo známe, že mu bola diagnostikovaná „obsedantno-kompulzívna porucha s aspektmi patologickej žiarlivosti a tendenciou skresľovať realitu, ktorá by sa mohla zvrhnúť na poruchu podobnú paranoji“. Výbor sa vyjadril aj k správe sociálnej kurately, pokiaľ ide o potrebu nepretržitého monitorovania stretnutí otca s dcérou. Podľa výboru neboli splnené povinnosti zmluvnej strany, pokiaľ ide o náležitú starostlivosť, pretože neboli podniknuté nijaké rozumné kroky na ochranu sťažovateľky a jej dcéry pred násilím a v prípade dcéry pred vraždou.

CEDAW výbor vychádzal z praxe Výboru pre práva dieťaťa, najmä zásady, že pri všetkých úradných rozhodnutiach o blahu detí by sa malo prihliadať predovšetkým na najlepší záujem dieťaťa a aby mali deti právo byť vypočuté osobami s rozhodovacími právomocami.

Zaujal dôležité stanovisko k **právam detí**, že v prípade úpravy styku by mali byť uprednostňované ich práva pred právami dotknutých dospelých osôb. Upriamil

²⁵ Dostupné na: <https://opcedaw.wordpress.com/2015/05/03/angela-gonzalez-carreno-v-spain/>

²⁶ Communication No. 47/2012 González Carreño v. Spain, ods.9.3, dostupné na: http://www.worldcourts.com/cedaw/eng/decisions/2014.07.16_Carreño_v_Spain.pdf

pozornosť na pretrvávajúce **stereotypy pri úprave styku s maloletými**,²⁷ pričom komplexne zohľadnil všetky aspekty prípadu. Napriek tomu, že otec nedodržiaval svoje povinnosti, vyplývajúce z ochranných opatrení, neplatil výživné, jeho žiadosti o styk s maloletou dcérou úrady stále uprednostňovali. Formálna rovnosť, ktorá nezohľadňuje zneužívanie a násilie, ohrozuje ženy a deti. Pri hodnotení najlepšieho záujmu detí je potrebné zohľadňovať kontext domáceho násillia.

Výbor preto rozhodol²⁸, že došlo k porušeniu práva sťažovateľky a jej zosnulej dcéry podľa čl. 2 písm. a – f²⁹; čl. 5 písm. a),³⁰; a čl. 16 ods. 1 písm. d)³¹ dohovoru v spojení s článkom 1 dohovoru a všeobecným odporúčaním výboru č. 19 a zaslal Španielsku svoje odporúčania voči sťažovateľke i všeobecné odporúčania:

I) Pokiaľ ide o sťažovateľku

- a) priznať sťažovateľke primerané odškodnenie a komplexné odškodnenie zodpovedajúce závažnosti porušenia jej práv;
- b) uskutočniť vyčerpávajúce a nestranné vyšetrovanie s cieľom zistiť, či v štruktúrach a postupoch štátu došlo k zlyhaniam, ktoré spôsobili zbavenie sťažovateľky a jej dcéry ochrany;

II) Všeobecne

- a) Prijatť vhodné a účinné opatrenia, aby sa pri rozhodovaní o zverení detí do starostlivosti a **úprave styku s deťmi zohľadňovali predchádzajúce domáce násillie**, aby výkon týchto práv neohrozil bezpečnosť obetí násillia vrátane detí. Pri všetkých rozhodnutiach prijatých v tejto súvislosti musí prevažovať najlepší záujem

27 Communication No. 47/2012 González Carreño v. Spain, ods.9.4, dostupné na: http://www.worldcourts.com/cedaw/eng/decisions/2014.07.16_Carreño_v_Spain.pdf

28 Communication No. 47/2012 González Carreño v. Spain, ods.11, dostupné na: http://www.worldcourts.com/cedaw/eng/decisions/2014.07.16_Carreño_v_Spain.pdf

29 **Článok 2** Štáty, zmluvné strany, odsudzujú diskrimináciu žien vo všetkých jej formách, súhlasia s tým, že budú všetkými vhodnými prostriedkami a bez meškania uskutočňovať politiku odstránenia diskriminácie žien a za tým účelom sa zaväzujú:

a) zakotviť zásadu rovnoprávnosti mužov a žien vo svojich národných ústavách alebo iných príslušných právnych predpisoch, pokiaľ v nich ešte nie je zakotvená, a zabezpečiť, prostredníctvom zákonov a iných vhodných prostriedkov, praktické uskutočnenie tejto zásady;

b) prijať príslušné legislatívne a iné opatrenia vrátane sankcií tam, kde ich bude treba, zakazujúce všetku diskrimináciu žien; c) zaviesť právnu ochranu práv žien na rovnakom základe s mužmi, zabezpečiť prostredníctvom príslušných národných súdov a iných verejných inštitúcií účinnú ochranu žien proti akémukoľvek aktu diskriminácie;

e) prijímať všetky príslušné opatrenia pre odstraňovanie diskriminácie žien akoukoľvek osobou, organizáciou alebo podnikom;

d) zdržiavať sa zapojenia do akéhokoľvek aktu alebo praktiky diskriminácie žien a zabezpečiť, aby verejné orgány a inštitúcie konali v súlade s týmto záväzkom;

e) prijímať všetky príslušné opatrenia pre odstraňovanie diskriminácie žien akoukoľvek osobou, organizáciou alebo podnikom;

f) prijímať všetky príslušné opatrenia, vrátane legislatívnych opatrení, na zmenu alebo zrušenie existujúcich zákonov, predpisov, obyčajov alebo praktík, ktoré predstavujú diskrimináciu žien;

30 **Článok 5** Štáty, zmluvné strany, prijímú všetky príslušné opatrenia:

a) na zmenu spoločenských a kultúrnych zvyklostí, pokiaľ ide o chovanie mužov a žien, s cieľom dosiahnuť odstránenie predsudkov a zvykov a všetkých iných praktík založených na myšlienke podradenosti a nadradenosti niektorého z pohlaví alebo na stereotypných úlohách mužov a žien;

31 **Článok 16** Štáty, zmluvné strany, prijímú všetky príslušné opatrenia na odstránenie diskriminácie žien vo všetkých veciach týkajúcich sa manželstva a rodinných vzťahov a najmä zabezpečiť, na základe rovnoprávnosti mužov a žien:

d) rovnaké rodičovské práva a povinnosti bez ohľadu na ich manželský stav, vo veciach týkajúcich sa ich detí. Vo všetkých prípadoch musia byť záujmy detí prvoradé;

dieťaťa a právo dieťaťa byť vypočuté;

- b)** i) posilniť uplatňovanie právneho rámca s cieľom zabezpečiť, aby príslušné orgány postupovali s náležitou starostlivosťou s cieľom primerane reagovať na situácie domáceho násillia;
- c)** Zabezpečiť povinné školenie pre sudcov a administratívny personál o uplatňovaní právneho rámca v súvislosti s bojom proti domácejmu násilliu, vrátane školenia o definícii domáceho násillia a rodových stereotypov, ako aj školenia týkajúce sa dohovoru, jeho opčného protokolu a všeobecných odporúčaní výboru, najmä všeobecného odporúčania 19.

CEDAW Výbor tiež ustanovil, aby v súlade s článkom 7 ods. 4 zmluvný štát primerane zväžil stanoviská výboru spolu s jeho odporúčaniami a do šiestich mesiacov predložil výboru písomnú odpoveď, vrátane akýchkoľvek informácií o činnosti na základe stanovisk a odporúčaní výboru. Zmluvná strana bola tiež požiadaná, aby zverejnila stanoviská a odporúčania výboru a aby ich distribuovala širokej verejnosti s cieľom zasiahnuť všetky príslušné sektory spoločnosti.

Sťažovateľka sa následne obrátila na súd so žiadosťou o vyplatenie odškodnenia v súlade s rozhodnutím výboru. V odvolacom konaní najvyšší súd uznal stanovisko výboru, uznal porušenie jej práv zo strany Španielska a zaviazal jeho vládu zaplatiť sťažovateľke 600 000 EUR ako náhradu morálnych škôd, ktoré utrpela.

Rozhodnutie španielskeho najvyššieho súdu v rozsudku č. 1263/2018, ktorým sa po prvýkrát uznáva záväznosť stanovisk výboru pre odstránenie diskriminácie žien zvýšila normatívnu autoritu stanovisk monitorovacieho orgánu zmlúv o ľudských právach nielen na domácej úrovni, ale aj v rámci medzinárodnej právnej sféry.

V rozsudku španielsky najvyšší súd rozhodol, že vláda musí dodržiavať stanoviská Výboru CEDAW v súvislosti s ústavným mandátom štátu, ako aj s jeho medzinárodnými záväzkami. Výklad súdu v tomto prípade spĺňa očakávanie orgánov na monitorovanie zmlúv o ľudských právach, podľa ktorých sú štáty povinné odpovedať na ich stanoviská týkajúce sa individuálnej komunikácie, a to aj napriek tvrdeniam zmluvných strán, ktoré tvrdia opak.

3.4 Oznámenie 24/2009 – X a Y v. Gruzínsko³²

Prípád X a Y je prvým prípadom proti Gruzínsku a podobne ako v prípade Ángela González proti Španielsku sa zaoberal aj **dôsledkami násilia na deti**. Výbor sa zároveň musel vysporiadať s otázkou „**rovnakej veci**“ a následnej (ne)prípustnosti.³³

Pani X sa vydala za muža, ktorý ju znásilnil a pripravil o panenstvo. Nakoľko v gruzínskej spoločnosti panoval názor, že panenstvo je podmienkou dobrého sobáša, mala obavy, že si ju nikto nebude ochotný zobrať za ženu a tak sa za neho vydala. V manželstve sa im narodilo 5 detí. Z toho dôvodu pani X prestala pracovať a ostala sa starať o deti. Manžel ju a aj deti bil, dcéru Y dokonca sexuálne zneužíval. Napriek trom trestným oznámeniam, polícia reagovala neprimerane, keď sa uspokojila len s písomným prísľubom manžela, že už manželku a deti nebude biť. Prokurátor odmietol viac krát vzniesť proti nemu obvinenie.

Sťažovateľky matka (X) a jej dcéra (Y) po vyčerpaní všetkých dostupných prostriedkov na vnútroštátnej úrovni, v oznámení z 24.júna 2009 namietali porušenie Dohovoru, a to článkov:

čl.1- diskriminácia

čl.2 - povinnosť štátu eliminovať diskrimináciu žien,

čl.5 - potlačanie predsudkov a praktík založených na stereotypoch

Štát **namietal prípustnosť** oznámenia podľa článku 4 ods. 2 Opčného protokolu k dohovoru, pretože sťažovateľky 14. marca 2007 podali spolu s jedným zo synov X žalobu na *Európsky súd pre ľudské práva (ďalej ESĽP)*, ktorý 9. decembra 2008 vyhlásil sťažnosť za neprípustnú podľa článkov 34 a 35 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Sťažovateľky oponovali, že oznámenie výboru sa zameriava na rodovo špecifický dopad domáceho násilia a rodovú diskrimináciu, ktorá spočíva v tom, že Gruzínsko nereaguje na násilie voči ženám a dievčatám a nebráni jeho páchaniu. Vo svojej žalobe podanej na ESĽP sa nezmieňovali o diskriminácii na základe pohlavia, ale zamerali sa na osobný dopad týrania, ktoré Y a jej brat utrpeli a na škodu spôsobenú X ako matke, ktorá nemohla chrániť svoje deti. Takéto rozlíšenie sa odráža v rozdieloch týkajúcich sa strán, skutočností a právnych sťažností.

Výbor vzal na vedomie námietky zmluvného štátu týkajúce sa prípustnosti oznámenia. Musel sa vysporiadať s otázkou, či žaloba sťažovateľiek na ESĽP predstavuje „**rovnačú vec**“ ako oznámenie výboru, či sa týkala jedného a toho istého tvrdenia o porušení

³² Communication No. 24/2009, X and Y v. Georgia, dostupné na: <https://juris.ohchr.org/Search/Details/2051>

³³ Communication No. 24/2009, X and Y v. Georgia ods. 6.až 6.7, dostupné na: <https://juris.ohchr.org/Search/Details/2051>

konkrétneho práva týkajúceho sa toho istého jednotlivca. Výbor preto najskôr potreboval overiť, či sa rovnaká vec v prejednávanej veci týkala rovnakých skutočností, rovnakých osôb a rovnakých hmotných práv. Obe podania sú si „dosť podobné, pretože články, o ktoré sa opierajú v oboch prípadoch, sú si vecne podobné“.

Sťažovateľky najskôr hľadali pomoc a spravodlivosť na základe článkov *Európskeho dohovoru o ľudských právach*, článku 3 (zákaz mučenia), článku 8 (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života) a 13 (právo na účinný prostriedok nápravy), zatiaľ čo v ďalšom prípade, oznámení na CEDAW Výbor, sa dovolávali článkov 1, 2 písm. b) -2 písm. f) a článku 5 písm. a) *Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien*.

Výbor tiež vzal na vedomie pripomienky sťažovateľiek, že napriek podobnosti sťažností sa skutočnosti, na ktoré sa odvolávali a o ktoré sa opierali pred ESLP a pred výborom, líšili.

Výbor preskúmal žalobu podanú na ESLP a podania v ňom uvedené a uviedol, že sťažovateľky sa pred ESLP nestážovali na diskrimináciu na základe pohlavia alebo z iného dôvodu a neodvolali sa na porušenie článku 14 (zákaz diskriminácie), zatiaľ čo diskriminácia na základe pohlavia bola podstatou oznámenia pred výborom. Návrh na ESLP sa zamerl na sexuálne a fyzické týranie týchto dvoch detí (Y a jej brata, T.), zlyhanie verejných orgánov zmluvnej strany v ich ochrane a stíhaní páchatel'a a „psychické mučenie a bolesť“ „, ktorú X utrpela ako matka, ktorá nedokázala ochrániť svoje deti pred takýmito činmi“. Na opakované domáce násilie, ktorému bola vystavená X v rokoch 1996 až 2004, sa na ESLP nikdy nestážovala. Syn X (a brat druhej sťažovateľky T.), ktorý bol tiež obeťou násillia, bol účastníkom konania na ESLP, nie však oznámenia pred výborom.

Výbor poznamenal, že obe žaloby sa netýkajú rovnakých hmotných práv, pretože sťažovateľky sa v oznámení, ktoré mu bolo predložené, dovolávali práva na rovnosť a zákaz diskriminácie, zatiaľ čo tieto tvrdenia neboli uplatnené pred ESLP.

Výbor sa preto domnieval, že nemožno tvrdiť, že „rovnakú vec“ preskúmal ESLP, a preto mu nie je vylúčené preskúmať predložené oznámenia na základe článku 4 ods. 2 opčného protokolu. Usúdil, že sťažovateľky dostatočne odôvodnili svoje tvrdenia podľa článkov 1, 2 písm. b) až 2 písm. f) a článku 5 písm. a) dohovoru na účely prípustnosti a vyhlásil **ich za prípustné**.

Výbor skúmal, či štát primerane riešil sťažnosti X a Y a poskytoval im účinnú právnu ochranu.

Štát sa bránil, že X svojim deťom „vymývala mozgy, aby ich donútila svedčiť proti ich otcovi“. Spochybňoval duševné zdravie sťažovateľky, opieral sa o pozitívne hodnotenie manžela susedom a o skutočnosť, že sťažovateľka stiahla jedno zo svojich trestných oznámení. Namiesto riešenia tohto obvinenia sa však výbor zamerl na povinnosti štátu v prípadoch násillia páchaného na ženách, na zlyha-

nia štátu v oblasti povinností náležitej starostlivosti, čiže na konanie v rozpore s článkom 2 dohovoru. Dospel tiež k záveru, že štát si nesplnil povinnosti týkajúce sa odstránenia rodových stereotypov podľa článku 5.³⁴

34 Communication No. 24/2009, X and Y v. Georgia ods. 9.2, dostupné na: <https://juris.ohchr.org/Search/Details/2051>

Výbor zdôraznil, že v súlade s odsekom 6 jeho Všeobecného odporúčania č. 19, diskriminácia v zmysle článku 1 dohovoru zahŕňa rodovo podmienené násilie voči ženám. Takáto diskriminácia sa neobmedzuje iba na konanie vlád alebo v ich mene. Podľa článku 2 písm. e) môžu byť štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto dohovoru, zodpovedné aj za súkromné konania, ak nekonajú s náležitou starostlivosťou, aby zabránili porušovaniu práv alebo nevyšetrovali a trestali násilné činy.³⁵

Na základe vyššie uvedených úvah výbor dospel k názoru,³⁶ že zmluvná strana si nesplnila svoje povinnosti, a tým porušila práva sťažovateľiek podľa článku 2 b) – bod 2 f)³⁷ v spojení s článkami 1³⁸ a 5 písm. a)³⁹ Dohovoru, ako aj so Všeobecným odporúčaním výboru č. 19.

Výbor predkladá zmluvnému štátu tieto **odporúčania**:

I) Sťažovateľkám

poskytnúť primeranú finančnú náhradu zodpovedajúcu závažnosti porušenia ich práv;

II) Všeobecne

a) zabezpečiť, aby sa obetiam domáceho násillia a ich deťom poskytla rýchla a primeraná podpora vrátane prístrešia a psychologickej podpory;

35 Communication No. 24/2009, X and Y v. Georgia ods. 9.3, dostupné na: <https://juris.ohchr.org/Search/Details/2051>

36 Communication No. 24/2009, X and Y v. Georgia ods. 10, 11 dostupné na: <https://juris.ohchr.org/Search/Details/2051>

37 **Článok 2** Štáty, zmluvné strany, odsudzujú **diskrimináciu žien** vo všetkých jej formách, súhlasia s tým, že budú všetkými vhodnými prostriedkami a bez meškania uskutočňovať politiku odstránenia diskriminácie žien a za tým účelom sa zaväzujú:

b) prijať príslušné legislatívne a iné opatrenia včítane sankcií tam, kde ich bude treba, zakazujúce všetku diskrimináciu žien; c) zaviesť právnu ochranu práv žien na rovnakom základe s mužmi, zabezpečovať prostredníctvom príslušných národných súdov a iných verejných inštitúcií účinnú ochranu žien proti akémukoľvek aktu diskriminácie;

e) prijímať všetky príslušné opatrenia pre odstraňovanie diskriminácie žien akoukoľvek osobou, organizáciou alebo podnikom;

d) zdržiavať sa zapojenia do akéhokoľvek aktu alebo praktiky diskriminácie žien a zabezpečiť, aby verejné orgány a inštitúcie konali v súlade s týmto záväzkom;

e) prijímať všetky príslušné opatrenia pre odstraňovanie diskriminácie žien akoukoľvek osobou, organizáciou alebo podnikom;

f) prijímať všetky príslušné opatrenia, včítane legislatívnych opatrení, na zmenu alebo zrušenie existujúcich zákonov, predpisov, obyčajov alebo praktík, ktoré predstavujú diskrimináciu žien;

38 **Článok 1** Na účely tohto Dohovoru bude výraz „**diskriminácia žien**“ označovať akékoľvek robenie rozdielu, vylúčenie alebo obmedzenie vykonané na základe pohlavia, ktorého dôsledkom alebo cieľom je narušiť alebo zrušiť uznanie, požívanie alebo uplatnenie zo strany žien, bez ohľadu na ich rodinný stav, na základe rovnoprávnosti mužov a žien, ľudských práv a základných slobôd v politickej, hospodárskej, sociálnej, kultúrnej, občianskej alebo inej oblasti.

39 **Článok 5** Štáty, zmluvné strany, prijímú všetky príslušné opatrenia:

a) na zmenu spoločenských a kultúrnych **zvyklostí**, pokiaľ ide o chovanie mužov a žien, s cieľom dosiahnuť odstránenie predsudkov a zvykov a všetkých iných praktík založených na myšlienke podradenosti a nadradenosti niektorého z pohlaví alebo na stereotypných úlohách mužov a žien

- b) zintenzívniť kampane na zvyšovanie povedomia a zaviesť politiku nulovej tolerancie v súvislosti s násilím na ženách, presnejšie s domácim násilím;
- c) ratifikovať Dohovor Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácejmu násiliu a o boji proti nemu;
- d) zabezpečovať povinné školenie pre sudcov a sudkyne, právnikov a právničky a zamestnancov orgánov činných v trestnom konaní vrátane prokurátorov a prokurátoriek o uplatňovaní zákona o predchádzaní domácejmu násiliu, vrátane definície domáceho násilia a rodových stereotypov, ako aj príslušné vzdelávania o dohovore, opčnom protokole k nemu a všeobecných odporúčaní výboru, najmä všeobecnom odporúčaní č. 19.

3.5 Oznámenie 66/2014 – D.S. v. Slovensko⁴⁰

Prípady pani D.S. je prvým rozhodnutím výboru o oznámení proti Slovensku. Pani D.S. pracovala ako redaktorka v Národnom biografickom ústave Slovenskej národnej knižnice v Martine. V decembri 2001 nastúpila na materskú dovolenku a následne rodičovskú dovolenku, ktorá trvala do roku 2008. Počas tohto obdobia ju zastupovala pani, ktorá bola prijatá na zastupovanie počas jej neprítomnosti, pričom v decembri 2007 odišla do dôchodku.

Do práce mala nastúpiť v januári 2008, o čom v novembri 2007 informovala zamestnávateľa. Pred návratom do práce jej zamestnávateľ nariadil vyčerpať niekoľko týždňovú nevyčerpanú dovolenku. Počas toho obdobia jej pracovné miesto zrušil a dal jej výpoveď z dôvodu nadbytočnosti. V následnej komunikácii s ňou to odôvodnil tým, že za sebou nemá ochrancu, je po materskej dovolenke, vypadla z pracovného procesu na 6 rokov a má malé deti, ktoré budú často choré. Požiadala o pomoc vtedajšieho zástupcu generálneho riaditeľa, ten však len poznamenal, že „nie sú sociálny ústav.“

Aj keď zamestnávateľ pracovné miesto formálne zrušil, krátko na to prijal do pracovného pomeru dôchodkyňu s nižším vzdelaním, ktorá vykonávala rovnakú prácu ako prepustená pani D.S.

Pani D.S. podala na zamestnávateľa žalobu v zmysle § 9 ods. 2 antidiskriminačného zákona,⁴¹ pričom sa domáhala zaplata sumy 6000 €, predstavujúcej náhradu za nemajetkovú ujmu, ktorá jej bola spôsobená porušením zásady rovnakého zaobchádzania

⁴⁰ Oznámenie č. 66/2014 D.S. v. Slovensko, dostupné na:

https://www.poradna-prava.sk/site/assets/files/1266/stanovisko_vyboru_osn_pre_odstranenie_diskriminacie_zien_66_2014_sk.pdf

⁴¹ Zákon č. 365/2004 Z.z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon).

pri skončení pracovnoprávneho vzťahu medzi účastníkmi konania.⁴² Poukázala na to, že zamestnávateľ s ňou po skončení materskej a rodičovskej dovolenky skončila pracovný pomer z dôvodu organizačných zmien podľa § 63 ods. 1 písm. b/ Zákonníka práce.

Podľa D.S. ju zamestnávateľ určil za nadbytočnú iba preto, lebo „nie je nikoho chránencom“ a má malé deti, ktoré budú neustále choré. Takéto konanie vnímala ako diskriminujúce z dôvodu pohlavia a rodinného stavu. Pani D.S. poukázala na to, že po skončení pracovného pomeru bola uzavretá dohoda o pracovnej činnosti s inou osobou, ktorá vykonávala totožnú prácu a s rovnakou náplňou práce, akú mala predtým ona. Tým došlo nielen k jej diskriminácii, ale aj k porušeniu § 63 ods. 2 Zákonníka práce.⁴³

Výšku požadovanej náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch považovala pani D.S. za adekvátnu diskriminačnému postupu zamestnávateľa, ktorým bola vystavená nadmernej stresovej a emotívnej záťaži umocnenej správaním nadriadených a ktorým bolo sťažené jej ďalšie uplatnenie v pracovnom živote.

Okresný súd Martin žalobu zamietol, rozhodol tiež o trovách konania.⁴⁴ V odôvodnení uviedol, že žalobkyňa **neuniesla bremeno tvrdenia**, lebo neuviedla skutočnosti, z ktorých by súd mohol dôvodne usudzovať, že došlo k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania. Pokiaľ žalobkyňa uvádzala, že po skončení jej pracovného pomeru zamestnávateľ zamestnal inú osobu s totožnou náplňou práce, ňou tvrdená okolnosť mohla mať význam v konaní o neplatnosť skončenia pracovného pomeru. K námietke o diskriminačnom postupe zamestnávateľa pri určovaní nadbytočného zamestnanca súd uviedol, že v zmysle ustálenej rozhodovacej praxe súdov (R 90/1967) rozhoduje o výbere zamestnanca, ktorý je pre zamestnávateľa nadbytočným, zamestnávateľ sám a súd túto otázku nepreskúmava.

Nevhodné správanie zástupcu generálneho riaditeľa zamestnávateľa voči žalobkyni, ku ktorému došlo 25. februára 2008 bez prítomnosti ďalších osôb, zasiahlo síce do osobnej sféry žalobkyne, nie však takým spôsobom a intenzitou, aby odôvodňovalo priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch; postačujúcim bolo už písomné ospravedlnenie poskytnuté žalobkyni.⁴⁵ Vzhľadom na to, že žalobkyňa

42 Nedomáhala sa samotného vyslovenia neplatnosti skončenia pracovného pomeru súdom podľa § 77 Zákonníka práce.

43 V tom čase v znení: Zamestnávateľ môže dať zamestnancovi výpoveď, ak nejde o výpoveď pre neuspokojivé plnenie pracovných úloh, pre menej závažné porušenie pracovnej disciplíny alebo z dôvodu, pre ktorý možno okamžite skončiť pracovný pomer, iba vtedy, ak

a) zamestnávateľ nemá možnosť zamestnanca ďalej zamestnávať, a to ani na kratší pracovný čas v mieste, ktoré bolo dohodnuté ako miesto výkonu práce,

b) zamestnanec nie je ochotný prejsť na inú pre neho vhodnú prácu, ktorú mu zamestnávateľ ponúkol v mieste, ktoré bolo dohodnuté ako miesto výkonu práce alebo sa podrobiť predchádzajúcej príprave na túto inú prácu.

44 Rozsudkom z 15. apríla 2010 č. k. 5 C 159/2009-181.

45 V tejto časti odôvodnenia súd v podstate na jednej strane pripúšťa, že zo strany zamestnávateľa došlo k „nevhodnému“ správaniu zasahujúcemu do osobnej sféry pani D.S. ale na druhej strane toto správanie bagatelizuje a za dostatočné považuje písomné ospravedlnenie. To poukazuje na veľmi nízku „citlivosť“ na prejavy diskriminácie zo strany slovenských súdov.

neuviedla skutočnosti, z ktorých by súd mohol dôvodne usudzovať, že došlo k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania, nezaoberal sa ani výškou náhrady nemajetkovej ujmy, spôsobenie ktorej žalobkyňa tvrdila. Súd zároveň rozhodol, že pani D.S. je povinná **zaplatiť aj trovy konania**, pričom výška odmeny za jeden úkon (208,76 €) vychádzala z hodnoty práva uplatňovaného žalobou t. j 6 000 €. Pani D.S. sa odvolala na odvolací súd.

Na odvolanie žalobkyne Krajský súd v Žiline⁴⁶ rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o zamietnutí žaloby potvrdil. V celom rozsahu sa stotožnil s odôvodnením rozhodnutia súdu prvého stupňa vo veci samej a dodal, že zamestnávateľ po ukončení pracovného pomeru so žalobkyňou zamestnal ďalšiu osobu s totožnou náplňou práce na základe dohody o pracovnej činnosti na dobu určitú, avšak až po rozhodnutí žalobkyne nezostať v zamestnaní počas plynutia výpovednej doby.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podala pani D.S. dovolanie, v ktorom žiadala rozsudky odvolacieho a prvostupňového súdu zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Dovolanie v časti smerujúcej proti výrokom o náhrade trov konania odôvodnila tým, že jej majetkové, rodinné a sociálne pomery odôvodňovali aplikáciu v tom čase účinného § 150 ods. 1 O.s.p , v súlade s ktorým ak sú dôvody hodné osobitného zreteľa, nemusí súd výnimočne náhradu trov konania celkom alebo sčasti priznať. Najvyšší súd dovolanie odmietol z dôvodu, že nebolo prípustné z procesného hľadiska.⁴⁷

Neúspešná bola aj v konaní pred Ústavným súdom⁴⁸, ktorý jej sťažnosť vyhodnotil ako zjavne neopodstatnenú.

Vzhľadom na skutočnosť, že *Protokol č. 12 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd*, ktorý rozširuje ochranu pred diskrimináciou, Slovenská republika podpísala 14. apríla 2000 ale doteraz ho neratifikovala,⁴⁹ pani D.S. pred podaním žaloby na EŠLP uprednostnila individuálnu sťažnosť CEDAW Výboru.⁵⁰

Podala ju po vyčerpaní všetkých vnútroštátnych právnych prostriedkov vo februári 2013 a tvrdila, že bola vystavená určitej forme diskriminácie na základe pohlavia zo strany svojho zamestnávateľa, ktorý ukončil jej pracovnú zmluvu zo zakázaných diskriminačných dôvodov, pričom namietala porušenie Dohovoru:

čl.2 - povinnosť štátu eliminovať diskrimináciu žien, v spojení s

čl.1 – diskriminácia,

čl.11 – zamestnanie,

nakoľko jej zmluvný štát nezabezpečil účinnú ochranu ako ženy pred diskrimináciou

46 Rozsudkom z 30. marca 2011 sp. zn. 6 Co 322/2010, ktorým tiež zmenil výrok o trovách prvostupňového konania a rozhodol o trovách odvolacieho konania.

47 Súd tak skúmal len či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním, čiže procesnú stránku a obsahovej stránke sa nevenoval.

48 I. ÚS 33/2013-14

49 Návrh na ratifikáciu Protokolu č. 12 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd, LP/2019/514, dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/-/SK/LP/2019/514>

50 Zastúpená JUDr. Vandou Durbákovou - advokátkou spolupracujúca s Poradňou pre občianske a ľudské práva a právna

na základe pohlavia, ktorej bola vystavená zo strany vnútroštátnych súdov a neuskutočnil všetky primerané opatrenia na zrušenie diskriminácie žien, okrem iného v oblasti pracovnoprávných vzťahov.

Zmluvný štát vo verbálnej nóte zo dňa 29. septembra 2014 uviedol, že presadzuje rovnosť pohlaví. Pripustil, že po strate zamestnania mohla mať sťažovateľka pocit znevýhodnenia na základe pohlavia a manželského stavu, avšak porušenie zásady rovnakého zaobchádzania sa v súdnom konaní nepreukázalo. Zdôraznil, že zamestnávateľ bol schopný na súde preukázať, že rozhodnutie prepustiť sťažovateľku vychádzalo z organizačnej zmeny v súvislosti s jej pracovným miestom a nie z jej osobných pomerov. Potvrdil stanovisko svojich súdov v tom, že v spôsobe riešenia záležitosti zo strany zamestnávateľa chýbala citlivosť, a preto **privítal písomné ospravedlnenie** zamestnávateľa sťažovateľke. Podľa zmluvného štátu sťažovateľka nedokázala súdu predložiť skutočnosti, z ktorých by sa dalo dôvodne usudzovať, že došlo k diskriminácii, neuplatnilo sa prenesenie dôkazného bremena na žalovaného a nevznikla mu povinnosť preukázať, že k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania nedošlo. Prenos dôkazného bremena nastáva vtedy, keď na základe skutočností oznámených žalobcom môže súd dôvodne usudzovať, že údajné porušenie skutočne nastalo. Nepostačuje, aby osoba, ktorá sa cíti byť diskriminovaná, jednoducho iba uviedla túto skutočnosť.

Pokiaľ ide o výklad dôkazného bremena podľa vnútroštátnej antidiskriminačnej legislatívy zo strany zmluvného štátu, sťažovateľka namietala, že stanovisko štátu je v rozpore s príslušnými smernicami EÚ a s judikatúrou medzinárodných orgánov vrátane *Európskeho súdu pre ľudské práva*, *Súdneho dvora EÚ* a zmluvných orgánov OSN. Podľa nej súdu predložila prípad diskriminácie prima facie (diskriminácie na prvý pohľad), takže dôkazné bremeno sa malo preniesť na zamestnávateľa.

K jej názoru sa priklonil CEDAW Výbor, konštatovaním,⁵¹ že vnútroštátne súdy uplatnili zúžený výklad § 11 ods. 2 antidiskriminačného zákona, keď nezabezpečili prenos dôkazného bremena. Výbor sa nazdáva, že na základe zaznamenaných dôkazov sa dalo viac než „dôvodne usudzovať“, že došlo k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania. Výbor ďalej konštatuje, že následný postup súdov, ktoré účinne neuplatnili antidiskriminačnú legislatívu a nepreniesli dôkazné bremeno v prospech sťažovateľky na základe predloženia prípadu diskriminačného zaobchádzania zo strany zamestnávateľa a jeho predstaviteľov prima facie, predstavuje porušenie práva sťažovateľky na účinný opravný prostriedok, pričom jej bola odopretá možnosť na dosiahnutie primeraného zadosťučinenia a náhrady za vzniknuté škody.

51 Oznámenie č. 66/2014 D.S. v. Slovensko, ods.7.4 a 7.5 dostupné na:

https://www.poradna-prava.sk/site/assets/files/1266/stanovisko_vyboru_osn_pre_odstranenie_diskriminacie_zien_66_2014_sk.pdf

Vzhľadom na uvedené sa výbor nazdáva, že argumenty predložené sťažovateľkou v konaniach pred vnútroštátnymi súdmi postačovali na posúdenie sťažnosti na diskrimináciu ako prípadu prima facie a že požadovanie ďalších dôkazov o diskriminačnom konaní zo strany zamestnávateľa predstavovalo neprimerané zaťaženie sťažovateľky. Vzhľadom na poskytnuté informácie výbor dospel k záveru, že neprenesením bremena dokazovania na žalovaného, zmluvný štát porušil práva sťažovateľky a 7. novembra 2016 vydal stanovisko, v ktorom skonštatoval,⁵² že **Slovenská republika porušila práva vyplývajúce z čl. 2 písm. a), c) a e)**⁵³ **v spojení s čl. 1 a čl. 11 ods. 1 písm. a) Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien. Stanovisko obsahovalo aj odporúčania, aby zmluvný štát poskytol sťažovateľke nápravu:**

I) Pokiaľ ide o sťažovateľku

- a) peňažnú náhradu rovnajúcu sa strate príjmu od skončenia pracovného pomeru sťažovateľky v dôsledku neoprávneného postupu,
- b) náhradu nemajetkovej ujmy, ktorú utrpela počas procesu ukončenia pracovného pomeru, keďže bola slobodná matka s dvomi maloletými deťmi,
- d) náhradu súdnych trovov a nákladov, ktoré sťažovateľke vznikli počas súdnych konaní.

II) Všeobecne

- a) zabezpečiť úplnú implementáciu antidiskriminačného zákona, najmä jeho § 11 ods. 2, tým, že zabezpečí, aby sťažovatelia neboli povinní znášať neprimerané dôkazné bremeno voči odporcom,
- b) implementovať odporúčania výboru ohľadne diskriminácie v pracovnoprávných

52 Oznámenie č. 66/2014 D.S. v. Slovensko, ods. 8 dostupné na:

https://www.poradna-prava.sk/site/assets/files/1266/stanovisko_vyboru_osn_pre_odstranenie_diskriminacie_zien_66_2014_sk.pdf

53 **Článok 1** Na účely tohto Dohovoru bude výraz „**diskriminácia žien**“ označovať akékoľvek robenie rozdielu, vylúčenie alebo obmedzenie vykonané na základe pohlavia, ktorého dôsledkom alebo cieľom je narušiť alebo zrušiť uznanie, požívanie alebo uplatnenie zo strany žien, bez ohľadu na ich rodinný stav, na základe rovnoprávnosti mužov a žien, ľudských práv a základných slobôd v politickej, hospodárskej, sociálnej, kultúrnej, občianskej alebo inej oblasti

Článok 2 Štáty, zmluvné strany, odsudzujú diskrimináciu žien vo všetkých jej formách, súhlasia s tým, že budú všetkými vhodnými prostriedkami a bez meškania uskutočňovať politiku odstránenia diskriminácie žien a za tým účelom sa zaväzujú:

a) zakotviť zásadu rovnoprávnosti mužov a žien vo svojich národných ústavách alebo iných príslušných právnych predpisoch, pokiaľ v nich ešte nie je zakotvená, a zabezpečovať, prostredníctvom zákonov a iných vhodných prostriedkov, praktické uskutočnenie tejto zásady;

c) zaviesť právnu ochranu práv žien na rovnakom základe s mužmi, zabezpečovať prostredníctvom príslušných národných súdov a iných verejných inštitúcií účinnú ochranu žien proti akémukoľvek aktu diskriminácie;

e) prijímať všetky príslušné opatrenia pre odstraňovanie diskriminácie žien akoukoľvek osobou, organizáciou alebo podnikom;

Článok 11 1. Štáty, zmluvné strany, prijímajú všetky príslušné opatrenia na odstránenie diskriminácie žien v zamestnaní s cieľom zabezpečiť, na základe rovnoprávnosti mužov a žien, rovnaké práva, najmä:

a) práva na prácu, ako nescudziteľné právo všetkých ľudských bytostí;

vzťahoch, a to body 28 a 29 Záverečných odporúčaní výboru z roku 2015. Konkrétnejšie - zmluvný štát by mal posilniť úlohy inšpektorátov práce a ukladať sankcie za diskriminačné zaobchádzanie, okrem iného vo vzťahu k tehotenstvu a rodičovskej dovolenke,

- c) zabezpečiť sudcom, právnikom a zamestnancom orgánov zodpovedných za výkon rozhodnutí pravidelné, rodovo citlivé vzdelávanie týkajúce sa dohovoru a jeho opčného protokolu, rozhodnutí výboru a jeho všeobecných odporúčaní tak, aby stereotypné predsudky nemali vplyv na ich rozhodovanie,
- d) prijať účinné opatrenia, ktorými sa zabezpečí implementácia dohovoru v praxi všetkými vnútroštátnymi súdmi a inými verejnými inštitúciami s cieľom zabezpečiť účinnú ochranu ženám proti všetkým formám diskriminácie v pracovnoprávných vzťahoch na základe pohlavia.

Výbore tiež uviedol, že podľa článku 7 ods. 4 Opčného protokolu je zmluvný štát povinný náležite zvážiť stanovisko výboru spolu s prijatými odporúčaniami a do šiestich mesiacov od prijatia stanoviska predložiť výboru písomnú odpoveď vrátane informácií o opatreniach, ktoré sa prijali v súvislosti so stanoviskom a odporúčaniami výboru. Výbor zároveň žiadal zmluvný štát, aby zabezpečil preklad stanoviska a odporúčaní.

Vláda Slovenskej republiky na svojom rokovaní 3. mája 2017 prerokovala a schválila materiál „Odpoveď vlády Slovenskej republiky na stanovisko Výboru OSN pre odstránenie diskriminácie žien zo 7. novembra 2016 vo veci sťažnosti č. 66/2014 proti Slovenskej republike“.⁵⁴

**Odpoveď bola oznámená výboru
15. mája 2017 a dňa 19. júla 2017 výbor
potvrdil jej prijatie.**

Samotný text odpovede nebol zverejnený v zmysle § 9 a 11 zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií) v znení neskorších predpisov.

V Informácii o vývoji individuálnych sťažností proti Slovenskej republike, ktoré prijali medzinárodné mechanizmy systému OSN v oblasti dodržiavania ľudských

⁵⁴ Uznesenie č. 215/2017, dostupné na: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/21996/1>

práv a základných slobôd⁵⁵ sa zdôrazňuje, že rozhodnutia výborov⁵⁶ OSN **nemajú povahu súdnych rozhodnutí** (nie sú právne záväzné), pre dotknutý štát predstavujú odporúčanie. V prípade, ak výbor konštatuje porušenie niektorého z článkov dohovorov, spravidla odporučí štátu prijať opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov, ako aj na predchádzanie podobným porušeniam do budúcnosti.⁵⁷

Podľa Informácie o vývoji individuálnych sťažností z roku 2019 závery a stanoviská ľudsko-právnych zmluvných orgánov nie sú právne záväzné. Preto z dôvodu nevykonania opatrení uvedených v názore výborov, resp. akýchkoľvek opatrení v záujme vykonania takéhoto názoru, nemôže vzniknúť zodpovednosť Slovenskej republiky za porušenie medzinárodno-právneho záväzku. Odporúčania výboru majú politický charakter.

55 Informácia o vývoji individuálnych sťažností proti Slovenskej republike, ktoré prijali medzinárodné mechanizmy systému OSN v oblasti dodržiavania ľudských práv a základných slobôd, LP/2017/577, dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/-/SK/dokumenty/LP-2017-577>

56 Slovenská republika je zmluvnou stranou základných ľudsko-právnych dohovorov v systéme OSN. Každý z dohovorov vytvára výbor, ako kontrolný orgán s cieľom monitorovať implementáciu ustanovení dohovorov zmluvnými stranami. Slovenská republika uznala príslušnosť ôsmich výborov (Výboru pre ľudské práva, Výboru pre odstránenie diskriminácie žien, Výboru na odstránenie rasovej diskriminácie, Výboru proti mučeniu, Výboru pre práva osôb so zdravotným postihnutím, Výboru pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva, Výboru pre práva dieťaťa a Výboru pre nedobrovoľné zmiznutia) prijímať a posudzovať sťažnosti jednotlivcov, skupín jednotlivcov alebo mimovládnych organizácií nachádzajúcich sa pod jej jurisdikciou, ktorí namietajú porušenie práv stanovených v dohovoroch zo strany Slovenskej republiky.

57 Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/-/SK/dokumenty/LP-2017-577>

Záver

Týmto svojim postojom sa Slovensko líši od Španielska. Je otázne v akom časovom horizonte bude Slovensko pripravené, aby začalo stanoviská ľudsko-právnych zmluvných orgánov uznávať ako záväzné a na ich základe odškodňovať svoje občianky a občanov.

Slovensko sa nelíši od Maďarska ani v prípade kompenzácie a takisto doteraz neuhradilo pani D.S peňažnú náhradu rovnajúcu sa strate príjmu od skončenia pracovného pomeru sťažovateľky v dôsledku neoprávneného postupu, ani náhradu nemajetkovej ujmy, ktorú utrpela počas procesu ukončenia pracovného pomeru.

Prípady pani D.S. v plnej miere poukazujú na úskalia domáhania sa uplatňovania ľudských práv, zásady rovného zaobchádzania a nediskriminácie na Slovensku.

Pretrvávajúcou prekážkou ostávajú súdne poplatky a trovy konania v diskriminačných sporoch. Podľa § 9 ods.2 antidiskriminačného zákona⁵⁸ sa na súde možno domáhať, aby ten, kto diskriminoval: upustil od svojho konania, napravil protiprávny stav alebo poskytol primerané zadosťučinenie. V diskriminačných prípadoch mimo pracovných vzťahov často krát pripadá do úvahy len požadovanie primeraného zadosťučinenia. Ak má byť zadosťučinenie odradzujúce musí byť dostatočne vysoké, z čoho sa odvíja vysoký súdny poplatok a napokon aj výška trov konania, čo odrádza od podávania diskriminačných žalôb.

Vzhľadom na pomerne zúžené uplatňovanie výkladu preneseného dôkazného bremena, ako aj nedostatočné uplatňovanie smerníc EÚ, judikatúry medzinárodných orgánov vrátane Európskeho súdu pre ľudské práva, Súdneho dvora EÚ a zmluvných orgánov OSN, ako i oddiaľovanie ratifikácie Protokolu č. 12 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd,

⁵⁸ Zákon č. 365/2004 Z.z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon).

je vymožitelnosť práva v prípadoch porušovania ľudských práv, nerovného zaobchádzania a diskriminácie žien na Slovensku veľmi nízka.

Jednou z možností, ako napomôcť k zlepšeniu v oblasti rovnosti zaobchádzania medzi mužmi a ženami a zníženiu diskriminácie žien by sa mohlo stať rozsiahlejšie využívanie mechanizmu individuálnych sťažností adresovaných CEDAW Výboru ako aj ďalším výborom OSN.

Bude si to však vyžadovať aj zavedenie mechanizmov na odškodňovanie sťažovateľov a sťažovateľiek keď o porušení ich ľudských práv rozhodnú výbory OSN a odporúčia aj ich odškodnenie.

Bude treba postupne prehodnotiť zamietavý postoj k uznávaniu stanovísk monitorovacích orgánov zmlúv o ľudských právach.

Druhým dôvodom, prečo je pre Slovensko dôležité rozhodnutie CEDAW Výboru v prípade Angela González Carreño proti Španielsku je jeho všeobecné odporúčanie pre vládu Španielska, aby sa pri rozhodovaní o zverení detí do starostlivosti a úprave **styku s deťmi zohľadňovalo predchádzajúce domáce násilie**, aby výkon týchto práv neohrozil bezpečnosť obetí násilia vrátane detí. Pri všetkých rozhodnutiach prijatých v tejto súvislosti musí prevažovať najlepší záujem dieťaťa a právo dieťaťa byť vypočuté.

Aj na Slovensku totiž pretrvávajú stereotypy vo vnímaní násilných partnerov ako rodičov. Aj u nás sa častokrát uprednostňuje právo násilníka na starostlivosť a styk s deťmi, ktoré sú častokrát svedkami násilia na ich matkách, bez rešpektovania najlepšieho záujmu dieťaťa a ich práva byť vypočuté.

Použitá literatúra

- Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence, dostupné na: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210>
- Dohovor OSN o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien, dostupné na: https://www.slov-lex.sk/static/pdf/1987/62/ZZ_1987_62_19870701.pdf.
- The Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, dostupné na: <http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/cedaw.htm>
- Deklarácia OSN o odstránení násilia páchaného na ženách, dostupné na: http://www.rodicovstvo.sk/gender/doku/devaw_sl.htm,
- Declaration on the Elimination of Violence against Women, dostupné na: <http://www.rodicovstvo.sk/gender/doku/devaw.htm>
- Resolution on Elimination of domestic violence against women, dostupné na: <https://undocs.org/en/A/RES/58/147>
- Dohovor Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácemu násiliu a o boji proti nemu („Istanbulský dohovor“), dostupné na: <http://moznostvolby.sk/dohovor-rady-europy-o-predchadzani-nasiliu-na-zenach-a-domacemu-nasiliu-a-o-boji-proti-nemu-i-cele-znenie/>
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/29/EÚ z 25. októbra 2012, ktorá stanovuje minimálne normy v oblasti práv, podpory a ochrany obetí trestných činov a ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2001/220/SVV, dostupné na: http://www.ja-sr.sk/files/Smernica_EP_a_rady_2012_29_EU_z_25_10_2012.pdf
- Communication No. 12003 Ms.B.-J. v Germany, dostupné na: http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/protocol/decisionsviews/BJ%20v.%20Germany_E_.pdf

- Communication No.: 2/2003, Ms. A. T. v. Hungary, dostupné na: <https://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/protocol/decisions-views/CEDAW%20Decision%20on%20AT%20vs%20Hungary%20English.pdf>
- Communication No. 5/2005 Şahide Goekce v. Austria, dostupné na: <https://opcedaw.files.wordpress.com/2012/01/goekce-v-austria.pdf>
- Communication No. 6/2005 Fatma Yildirim v. Austria, dostupné na: <https://opcedaw.files.wordpress.com/2012/01/yildirim-v-austria.pdf>
- Communication No. 47/2012 González Carreño v. Spain, dostupné na: https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbol-no=CEDAW/C/58/D/47/2012&Lang=en
- Oznámenie č.66/2014 D.S. v. Slovensko, dostupné na: https://www.poradna-prava.sk/site/assets/files/1266/stanovisko_vyboru_osn_pre_odstranenie_diskriminacie_zien_66_2014_sk.pdf
- Communication No. 24/2009, X and Y v. Georgia, dostupné na: <ps://juris.ohchr.org/Search/Details/2051>
- Loveday Hodson, Women's Rights and the Periphery: CEDAW's Optional Protocol, European Journal of International Law, Volume 25, Issue 2, May 2014, Pages 561–578, <https://doi.org/10.1093/ejil/chu027>

